

**УКРАЇНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ЗАЛІЗНИЧНОГО ТРАНСПОРТУ**

ФАКУЛЬТЕТ УПРАВЛІННЯ ПРОЦЕСАМИ ПЕРЕВЕЗЕНЬ

Кафедра охорони праці та навколишнього середовища

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ
до навчальної практики
для здобувачів вищої освіти спеціальності 263 «Цивільний
захист» першого (бакалаврського) рівня

Харків – 2021

Методичні вказівки розглянуто та рекомендовано до друку на засіданні кафедри охорони праці та навколишнього середовища 23 червня 2021 р., протокол № 12.

Методичні вказівки містять рекомендації та завдання для проходження навчальної практики.

Рекомендуються для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня спеціальності 263 «Цивільний захист» усіх форм навчання.

Укладач

старш. викл. Н. В. Козодой

Рецензент

доц. С. О. Кисельова

ЗМІСТ

Вступ.....	4
1 Мета і завдання навчальної практики.....	4
2 Організація навчальної практики.....	6
3 Зміст навчальної практики.....	8
4 Звіт та підсумовування практики.....	8
Список літератури.....	10
Додаток А Бланк завдання на практику.....	11
Додаток Б Зразок оформлення титульного аркуша звіту з навчальної практики.....	12
Додаток В Бланк характеристики.....	13

ВСТУП

Обов'язковим компонентом освітньо-професійної підготовки студентів навчальних закладів усіх рівнів акредитації відповідно до Державного стандарту освіти в Україні є практична підготовка.

Види та обсяг практик визначаються освітньо-професійною програмою підготовки фахівців, що відображається відповідно в навчальних планах і графіках навчального процесу [1].

Навчальна практика є важливою і невід'ємною складовою частиною навчального процесу з підготовки майбутніх фахівців, а також початковою ланкою в системі їх практичної підготовки до роботи на підприємстві. Це є важливим етапом, що забезпечує перехід від теоретичного навчання до професійної діяльності здобувачів вищої освіти.

Навчальна практика спрямована на закріплення теоретичних знань, отриманих здобувачами за час навчання, набуття й удосконалення практичних навичок і умінь за спеціальністю 263 «Цивільна безпека».

Порядок проходження практики встановлюється «Положенням про проведення практики студентів Українського державного університету залізничного транспорту (денної та заочної форми навчання)» та програмою практики [2]. Тривалість практики, терміни проведення, її обсяг визначаються навчальним планом спеціальності, індивідуальним навчальним планом здобувача вищої освіти та графіком навчального процесу.

1 МЕТА І ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ПРАКТИКИ

Метою навчальної практики є ознайомлення студентів зі специфікою майбутньої спеціальності та отримання ними таких компетентностей:

- здатність розв'язувати складні спеціалізовані завдання та проблеми, що характеризуються комплексністю та невизначеністю умов під час практичної діяльності або у процесі навчання, яка передбачає застосування теорій та методів проведення моніторингу, запобігання виникненню аварій,

надзвичайних ситуацій, нещасним випадкам (на виробництві) і професійним захворюванням, оцінювання їх можливих наслідків та їх ліквідування;

- здатність реалізувати свої права й обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні;

- здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу;

- здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово;

- здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел;

- здатність до оцінювання ризиків виникнення та впливу надзвичайних ситуацій на об'єктах суб'єкта господарювання та ризиків у сфері безпеки праці;

- здатність до аналізу й оцінювання потенційної небезпеки об'єктів, технологічних процесів та виробничого устаткування для людини й навколишнього середовища;

- здатність до розуміння механізму процесів горіння і вибуху, обставин, дій та процесів, що спричиняють виникнення надзвичайної ситуації;

- здатність до читання та виконання ескізів і креслень, застосування комп'ютерної графіки у професійній діяльності [1].

Завданням навчальної практики є оволодіння студентом такими результатами навчання:

- володіти культурою мислення, технологією освоєння соціального досвіду на рівні, необхідному для професійної діяльності;

- розробляти тексти та документи з питань професійної діяльності, спілкуватися українською професійною мовою; читати й розуміти фахову іншомовну літературу, використовуючи її у соціальній і професійній сферах;

- демонструвати культуру мислення та виявляти навички щодо організації культурного діалогу на рівні, необхідному для професійної діяльності;

- використовувати у професійній діяльності сучасні інформаційні технології, системи управління базами даних та стандартні пакети прикладних програм;

- розробляти та використовувати технічну документацію, зокрема з використанням сучасних інформаційних технологій;

- визначати фізичні, хімічні, біологічні та психофізіологічні шкідливі виробничі чинники та аналізувати безпечність виробничого устаткування [1].

2 ОРГАНІЗАЦІЯ НАВЧАЛЬНОЇ ПРАКТИКИ

Навчальна практика проводиться після завершення першого курсу для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня освіти. Тривалість практики – два тижні. Метою навчальної практики є ознайомлення зі змістом і формами роботи на базі практики та виконання конкретних завдань, передбачених програмою практики. Випускова кафедра формує комплексні завдання для студентів, у процесі виконання яких вони оволодівають первинними професійними вміннями і навичками.

Навчальна практика студентів університету проводиться на базах практики, які забезпечують виконання програми практики для відповідних рівнів вищої освіти, або в структурних підрозділах університету (у разі можливості узгодження програми практики на базі підрозділів університету з освітньою програмою підготовки) [2].

Визначення баз практики здійснюється керівництвом університету на основі прямих договорів із підприємствами (організаціями, установами) незалежно від їх організаційно-правових форм і форм власності [2].

У разі необхідності допускається проведення всіх видів практик у дистанційному режимі із використанням дистанційних технологій навчання. У такому випадку дистанційні технології навчання щодо реалізації проходження практики повинні передбачати, як правило, використання сучасних інформаційних технологій, які здатні забезпечити оволодіння здобувачами вищої освіти практичними компетентностями без фактичного відвідування або з частковим відвідуванням баз практик

(імітаційних моделей, технологій «віртуальної реальності», анімації виробничо-технологічних процесів, навчально-прикладних відеофільмів тощо) [2].

Керівник практики від університету:

- забезпечує проведення всіх організаційних заходів перед початком практики: інструктаж з питань охорони праці та про порядок проходження практики, видачу студентам необхідних документів (програми, календарного плану, індивідуального завдання, методичних рекомендацій тощо);

- повідомляє студентам про систему звітності з практики, прийняту на випусковій кафедрі, а саме: подання письмового звіту, оформлення виконаного індивідуального завдання, підготовку доповіді, повідомлення, виступу тощо;

- контролює виконання студентами-практикантами програми практики;

- входить до складу комісії із захисту звітів про практику; подає завідувачу кафедри (гаранту освітньої програми) та відділу практики звіт про проведення практики із зауваженнями і пропозиціями щодо поліпшення проведення практики студентів [2].

Основні обов'язки студентів під час проходження практики

1 До початку проходження практики ознайомитися з програмою практики та порядком її проходження.

2 Пройти організаційний інструктаж та інструктаж з охорони праці.

3 Отримати завдання на практику (додаток А).

4 Ознайомитися з графіком перевірок, консультацій.

5 Сумлінно ставитися до роботи, відпрацьовувати питання програми практики.

6 Своєчасно оформляти звітну документацію з практики згідно з вимогами.

7 Захистити звіт про проходження практики.

3 ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ПРАКТИКИ

Студенти під час проходження практики повинні ознайомитися з технічним оснащенням, особливостями роботи й основною документацією, яка використовується в роботі служби охорони праці підприємства відповідно до спеціальності, звертаючи особливу увагу на нові методи та зміни у законодавчих і нормативних актах [3–10].

Зміст практики керівники університету повідомляють студентам на зборах перед початком практики.

У службі охорони праці необхідно виконати такі завдання:

- ознайомитися з характером майбутньої діяльності в реальних умовах;
- вивчити технологічний процес роботи служби охорони праці;
- сформулювати уявлення про шкідливі та небезпечні чинники та їх вплив на працівників;
- вивчити систему управління охороною праці на підприємстві;
- адаптуватись до особливостей роботи на підприємстві за професійним спрямуванням.

Індивідуальне завдання розробляє керівник практики від кафедри (якого призначають на засіданні кафедри) і видає кожному студенту. Зміст індивідуального завдання повинен враховувати конкретні умови та можливості підприємства, організації, установи, відповідати як потребам виробництва, так і цілям і завданням освітнього процесу. Крім того, індивідуальне завдання повинно враховувати здатності і теоретичну підготовку студентів.

4 ЗВІТ ТА ПІДСУМОВУВАННЯ ПРАКТИКИ

У період практики студент повинен робити записи в робочий зошит. За час практики підбирається і систематизується матеріал для оформлення звіту про навчальну практику (додатки Б, В). У кінці практики студенти складають залік.

Відповідно до Положення про проведення практики студентів студенту, який не виконав програму практики з поважних причин, може бути надане право проходження практики повторно при виконанні умов, визначених університетом та погоджених з підприємством [2].

Студент, який повторно не виконав програму практики або отримав незадовільну оцінку за практику, відраховується з університету. Студент, який не виконав програму практики без поважних причин, відраховується з університету.

Захист і оцінювання результатів практики

Згідно з Положенням про впровадження кредитно-модульної системи організації навчального процесу в УкрДУЗТ використовується 100-бальна шкала оцінювання.

Принцип формування оцінки у складі залікового кредиту за 100-бальною шкалою показано у таблиці 1, де наведена максимальна кількість балів, яку може набрати студент.

Таблиця 1 – Розподіл балів для підсумкового контролю

Вид контролю	Кількість балів
Виконання завдань практики	50
Оформлення звіту	20
Захист звіту та відповіді на запитання	30
Разом	100

При заповненні залікової відомості та залікової книжки (індивідуального навчального плану) студента оцінка, виставлена за 100-бальною шкалою, переводиться у шкалу ECTS (A, B, C, D, E).

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1 Освітньо-професійна програма вищої освіти «Безпека та охорона праці на залізничному транспорті». URL: <https://kart.edu.ua/educational-programs/bezpeka-ta-ohorona-praci-na-zaliznichnomu-transporti-2>.

2 Положення про проведення практики студентів Українського державного університету залізничного транспорту (денної та заочної форми навчання). URL : <https://kart.edu.ua/wp-content/uploads/2020/02/polozhennja-pro-provedennja-praktiki-studentiv-ukrduzt.pdf>.

3 Про охорону праці: закон України. Постанова ВР від 14.10.92 р. № 2695-ХІІ. ВВР. 1992. № 49. ст. 669. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2694-12#Text>.

4 Охорона праці на залізничному транспорті: навч. посіб. / Д. С. Козодой, О. В. Костиркін, С. О. Кисельова, Н. В. Козодой. Харків: УкрДУЗТ, 2020. 124 с. URL: <http://lib.kart.edu.ua/handle/123456789/3779>.

5 Актуальні питання охорони праці на залізничному транспорті: навч. посіб. / М. І. Ворожбіян, Д. С. Козодой, О. А. Абакумов, Б. К. Гармаш. Харків: УкрДАЗТ, 2010. 208 с.

6 Сударський В. М., Козодой Д. С., Бугайченко І. І. Основи охорони праці: конспект лекцій. Харків: УкрДАЗТ, 2015. 94 с.

7 НПАОП 0.00-4.35-04 Типове положення про службу охорони праці: наказ Держнаглядохоронпраці від 15.11.2004 № 255. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1526-04#Text>.

8 Директива Ради Європейських Співтовариств 89/391/ЕЕС «Про впровадження заходів, що сприяють поліпшенню безпеки й гігієни праці працівників». URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_b23#Text.

9 Міжнародний стандарт SA8000: 2001 «Соціальна відповідальність». SAI SA8000: 2001 Social Accountability International. URL: https://www.assistem.kiev.ua/doc/sa_8000-2001_rus.pdf.

10 Міжнародний стандарт ISO 26000:2010 «Настанова по соціальній відповідальності». ISO 26000: 2010 (Draft) Guidance on Social Responsibility. URL: <https://aop.nmu.org.ua/ua/metodicki/specialist/opg/lzi/zakon/%D0%A1%D1%82%D0%B0%D0%BD%D0%B4%D0%B0%D1%80%D1%82%20ISO%2026000.pdf>.

ДОДАТОК А
Бланк завдання на практику

ЗАВДАННЯ НА ПРАКТИКУ

(формулювання пунктів завдання)

Керівник практики _____
(підпис) (ініціали, прізвище)

Завдання отримав студент _____
(підпис) (ініціали, прізвище)

« ____ » _____ 20 ____ р.

ДОДАТОК Б
**Зразок оформлення титульного аркуша звіту з навчальної
практики**

Український державний університет залізничного транспорту
Кафедра охорони праці та навколишнього середовища

ЗВІТ З НАВЧАЛЬНОЇ ПРАКТИКИ

(назва підприємства)

Розробив студент групи _____

(підпис) (ініціали, прізвище)

Перевірив _____

(посада керівника практики)

Національна шкала: _____

Кількість балів: _____ Оцінка ECTS _____

20 _____

ДОДАТОК В
Бланк характеристики

ХАРАКТЕРИСТИКА

студента (ки) _____

(П.І.Б)

(текст характеристики)

Керівник практики від бази _____

(підпис)

(ініціали, прізвище)

Місце для печатки

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

до навчальної практики
для здобувачів вищої освіти
спеціальності 263 «Цивільний захист»
першого (бакалаврського) рівня

Відповідальний за випуск Козодой Н. В.

Редактор Еткало О. О.

Підписано до друку 25.06.21 р.

Формат паперу 60x84 1/16. Папір писальний.

Умовн.-друк.арк. 0,5. Тираж 5. Замовлення №

Видавець та виготовлювач Український державний університет
залізничного транспорту,
61050, Харків-50, майдан Фейербаха, 7.
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 6100 від 21.03.2018 р.